

Віра НАУМЕНКО,
кандидат пед. наук,
доцент, професор кафедри початкової
освіти та методик гуманітарних дисциплін
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Особливості нової програми «Літературне читання» (у порівнянні з програмою 2006 року)

Звернемо увагу читача на нові акценти програми «Літературне читання». Насамперед, у новій програмі курс складової освітньої галузі “Мови і літератури” називається «Літературне читання». Сама вже назва орієнтує вчителя на роботу з художнім твором як мистецтвом слова. Вчителеві треба актуалізувати свою внутрішню культуру, начитаність, літературознавчу і методичну підготовку, щоб дивитись на художній твір як на мистецтво, організовувати роботу з ним “на рівні мистецтва і по можливості його методами”(М.Рибнікова), навчати дитину повноцінно сприймати художній твір, щоб моральний, пізнавальний, естетичний потенціал літератури зміг перейти у її внутрішній світ.

Мета предмета

Тож у новій навчальній програмі «Літературне читання»(керівник авторського колективу О.Я.Савченко) головною метою курсу визначено так: розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентностей, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі. Читацька компетентність є особистісно - діяльнісним інтегрованим результатом взаємодії знань, умінь,

навичок та ціннісних ставлень учнів, що набувається у процесі реалізації усіх змістових ліній предмета «Літературне читання»(С.).

Досягнення мети вимагає високохудожнього літературного оточення дитини- читача, зміст якого у програмі визначений на основі тематично-жанрового, естетичного, літературознавчого принципів.

Комунікативно-мовленнєвий принцип, підкреслюється в пояснювальній записці програми(С.), є визначальним у мовленнєвому розвитку учнів, формуванні у них досвіду міжособистісного спілкування. Під час навчання відбувається інтенсивний розвиток всіх характеристик навички читання вголос і мовчки при провідній ролі смислового читання; учні оволодівають прийомами виразного читання, уміннями будувати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого), виявляти готовність уважно слухати і розуміти співбесідника, брати участь у діалозі.

Впровадження комунікативно-мовленнєвого принципу передбачає діалогову взаємодію читача з текстом, автором, героями його твору, застосування технологій кооперативного навчання, створення спеціальних навчальних ситуацій, (робота в парах, малих групах, колективне обговорення змісту прочитаного, прослуханого, участь у літературній бесіді, рольових літературних іграх, декламація, драматизація тощо), у процесі яких формується культура спілкування.

Зміст програми відповідно до Держстандарту з літературного читання структурований за такими лініями: Коло читання. Формування і розвиток навички читання. Літературознавча пропедевтика. Досвід читацької діяльності (опрацювання текстів різних видів: художніх, науково-художніх). Робота з дитячою книжкою; робота з інформацією. Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного.

У порівнянні із діючою програмою з читання у новій програмі є змістова лінія Досвід читацької діяльності (опрацювання текстів різних видів: художніх, науково-художніх). Її зміст розкривається особливостями опрацювання художнього твору (*усвідомлення жанрових особливостей*

творів; смисловий і структурний аналіз твору; засоби художньої виразності, емоційно-оцінне ставлення до змісту прочитаного (прослуханого) твору) і особливостями роботи з науково-художніми творами.

Акцентовуємо увагу, що в програмі виділена робота з науково-художніми творами, так як методика їх опрацювання має свою специфіку і в системі літературного читання диференціюється.

Визначене в програмі коло читання сформоване з кращих надбань української і зарубіжної літератури; у новій програмі тематичне спрямування розширене сторінками з життя видатних людей; доповнене новими авторами:

2 клас – науково-художня література – А.Волкова, Ю.Ярмиш;

3 клас – науково-художня література – Ю.Дмитрієв, М. Пришвін;

п'єси – Л. Мовчун, проза – О.Дерманський, Л.Вороніна;

4 клас – проза – О.Дерманський, Л.Вороніна;

науково-художня література – А.Давидов.

Із творами Лесі Храпливої, Дніпрової Чайки можна буде учням познайомитися самостійно (вони не увійшли до програмного кола читання).

Навичка читання розглядається як основа читацької діяльності учнів. Становленням навички читання необхідно цілеспрямовано керувати: пропонувати спеціальні вправи, які впливають на формування чіткості і правильності вимови, розширення оперативного поля читання, розвиток правильності, швидкості зорового, антиципаційного сприймання тексту і т.інш. Відповідно до програми змінені в 2-4 класах вимоги до темпу читання:

- Діюча програма: читає вголос наприкінці I семестру у темпі 25-40 сл/хв; наприкінці II семестру- 40-60
- За новою програмою читає вголос наприкінці I семестру у темпі не менше 40 сл/хв; наприкінці II семестру – не менше 60 сл/хв.
- 3 клас-діюча програма не менше 70 сл./хв;

- За новою програмою: читає наприкінці навчального року вголос правильно, свідомо, виразно, цілими словами та групами слів у темпі, не нижчому 75 сл./хв;
- 4 клас- діюча програма: вголос не менше 80 сл./хв; мовчки – не менше 100 сл./хв;
- За новою програмою: читає вголос наприкінці навчального року у темпі, не нижчому 95 сл./хв.; усвідомлено і достатньо вільно читає мовчки у темпі, не нижчому 110 сл./хв.

Виконання змісту «Літературного читання» потребує індивідуального підходу до учнів. У програмі зазначено: реалізація ідей особистісно зорієнтованого навчання потребує індивідуалізації читацької діяльності учнів. Це зумовлює необхідність систематичного застосування диференційованих і творчих завдань, завдань на вибір, врахування в оцінюванні навчальних досягнень (зокрема, темп читання, виразність) індивідуальних особливостей учнів, їх читацьких інтересів (С.).

Звертаємо увагу, що в програмі не вказані твори, які необхідно вивчити напам'ять. У кожному класі визначена їх кількість. Це теж пояснюється ідеями особистісно зорієнтованого навчання.

Сьогодні в учителя ще є час, щоб детально опрацювати програму з літературного читання, накреслити для себе програму підготовки до роботи за нею.